3. Губанов И. Б. Исландские родовые саги как источник по истории культуры и общества Древней Скандинавии. Исследование, тексты и переводы СПб.: МАЭ РАН 2016. 230 с
4. Смирницкая О. А.. Сага о Гисли. Библиотека для чтения. URL: http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/_gisla_saga_surssonar__ru.htm
5. Адмони В. Г., Сильман Т. И., Корсун А. И. Сага о людях из Лососьей долины. Библиотека для чтения. URL: http://ae-lib.org.ua/texts-c/_laxdaela_saga__ru.htm
6. Кацнельсон С. Д., Беркова В. П., Сага о Ньяле. Стеблин-Каменский М. И.. Библиотека для чтения. URL: http://www.ae-lib.org.ua/textsc/_njals_saga__ru.htm#036
7. Циммерлинг А. В.. Сага о сыновьях Дроплауг. Библиотека для чтения. URL: https://norse.ulver.com/src/isl/droplaug/ru.html
8. Смирницкая О. А Сага о Хёрде и островитянах.. Библиотека для чтения. URL: http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/_hardar_saga_ok_holmverja__ru.htm
9. Стеблин-Каменский М. И.. Сага об Эйрике Рыжем. Библиотека для чтения. URL: http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/_eiriks_saga_rauda__ru.htm
10. Сванидзе А. А. Викинги — люди саги: жизнь и нравы, Москва, 2014. 919 с.
11. Симпсон Ж. Викинги. Быт, религия, культур. Москва, 2005. 239 с.
12. Чёрная Л. В. Скандинавская женщина эпохи викингов. *Вестник Томского государственного университета*. 2005. № 288. С. 41-48.

Резник Дар'я

ДИХОТОМІЯ «СВІЙ/ЧУЖИЙ» В ЖІНОЧИХ ТЕКСТАХ ПРО ВІЙНУ 1812 РОКУ

У статті розглядається дихотомія «свій/чужий» через призму російських жіночих текстів (листів та спомин) Наполеонівської війни 1812 року. Авторка аналізує, як дві жінки різного соціального положення уявляли собі француза як «чужого», а росіянина як «свого» - через які засоби формувались ці образи і як трансформувались.

Ключові слова: *уявлення, дихотомія, Наполеонівська війна, жінки.*

The article deals with the "us/them" dichotomy through the prism of Russian women's texts of the Napoleonic War of 1812. Author analyzes how two women of different social positions imagine the French as «them», and the Russian as «us» - through which means to formulate these images and how to transform these.

Keywords*: Representation, dichotomy, Napoleonic War, women*

Підставовим аспектом формування будь-якого наративу про є образ ворога, адже війна, як явище соціальної культури, пов'язана з існуванням

протиріч між двома (або більше) сторонами. Те, як одна з них уявляє собі іншу, – є важливим з точки зору усвідомлення нею цих самих протиріч, їх значущості і загального сприйняття характеру цієї війни. Метою цієї розвідки є з'ясування обставин формування уявлень про «свого» і «чужого» російськими жінками під час війни 1812 року . Жіночий погляд є особливо цікавим, адже абсолютна більшість жінок не мали досвіду безпосередьої участі у військових діях – їх уявлення та образи ворога складалися дещо інакше, ніж у вояків. «Свій-чужий», як одна з фемінологічних концепцій, набула розвитку в кінці XIX сторіччя. Вона є спробою пояснити формування національної ідентичності як такої, що вирізняє представника однієї нації з-поміж інших. Концепція не зачіпає впливу військових дій на усвідомлення «чужого», вона радше розглядає соціокультурне тло цього мисленневого явища [4, 149]. Однак, під час війни подібний поділ видається апріорним, адже, наприклад, окупація за своєю сутністю має розділити суспільство на тих, що є «своїми» (солдати власної держави) і «чужими» (окупанти). Таким чином, метою цієї статті є визначити, як нараторки окреслювали позиції «свого» та «чужого» під час війни 1812 року; що впливало на формування цих уявлень, і за допомогою яких лексичних засобів жінки окреслювали ці дві центральні дефініції («свій» та «чужий»). Розглянемо питання означення ворога на прикладі двох жінок з різним соціальним статусом – монахині Антоніни та дворянки Апполони Волкової. Варто зазначити, що у першому випадку маємо приклад так званої ранньої усної історії – розповіді про війну, зібрані Тетяною Толичєвою [3]; у другому ж це листи, опубліковані у «Русском архиве» [2].

Монахиня Антоніна на момент війни перебувала у монастирі, в якому знаходилося французьке військо, тому мала безпосередній контакт з солдатами. Дворянка Волкова ж навпаки – особисто не бачила французів, на неї впливали перекази з театру бойових дій, чутки і особисті переживання.

Наратив, якій пасує до концепції «свій-чужий», представлений досить яскраво на початку споминів монахині, але ближче до кінця зазнає досить цікавої трансформації. Завдяки міжособистісним впливам, Антоніна визнає, фактично, що французи не були тією «брутальною силою», про яку вона зазначила на початку. Виходячи з концепції «свій-чужий», чи можна застосовувати до ворога конотацію «наш», у якості приналежності до «свого»? Це видається паралогізмом, однак демонструє умовність застосування згаданої концепції до умов окупації, де образ «свій» і «чужий» перелаштовується відповідно до конкретних умов. На прикладі проаналізованого джерела, «чужий», себто «ворог», трансформується під впливом вимушених особистісних відносин, викликаних окупацією. Однак, в кінці, коли окупація бузавершилася, образ «ворога» знову стає домінантним під впливом пропаганди військового часу. Подібна ситуація і з листами дворянки Апполони

Волкової, однак, дихотомічний образ «свій-чужий» у її наратії розвивається більше до кінця листів, і, на відміну від Антоніни, не зазнає трансформацій. Апполона, як представниця дворянського стану XIX сторіччя, знаходилась під впливом французької культури, однак її образи «свого-чужого» є більш чіткими, ніж в Антоніни. Апполона досить різко протиставляє Росію уявному Заходові, а відображений у її епістоляріях образ «чужого» є доволі міфологізованим через відсутність безпосереднього контакту, поширення чуток, вплив офіційної пропаганди тощо.

Список джерел та використанної літератури:

1. Алієва О. Між "своїм" та "чужим" - концепція міжкультурної взаємодії Бернхарда Вальденфельса. Схід. - 2014. - № 2. - С. 126-131. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2014_2_24
2. Двенадцатый год в воспоминаниях и переписке современников / Сб. сост. В.В. Каллаш. - Москва: т-во И.Д. Сытина, 1912
3. Ковальова Г. Опозиція "свій - чужий" при формуванні національної ідентичності в контексті глобалізації. Наукові записки Національного університету "Острозька академія" Сер. : Філософія. - 2009. - Вип. 5. - С. 84-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2009_5_10
4. Рассказы очевидцев о двенадцатом годе, собранные Т. Толычевой (Е.В. Новосильцевой) / Москва: Тип. Г. Лисснера и Д. Собко, 1912
5. Тейтельбаум Е.С. Дихотомия "свое/чужое" в феноменологии Б. Вальденфельса: проблема определения, восприятия и осмысления "инаковости" // Известия Уральского государственного университета. Сер. 3, Общественные науки. Єкатеринбург, 2011, с. 149

Богуненко Валерій

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ У ФОРМУВАННІ КОДІВ ПАМ'ЯТІ НАСЕЛЕННЯ МОНОПРОФІЛЬНИХ МІСТ ДОНБАСУ (20–30-ті рр. XX ст.)

Розглянуто вплив фактора трудової міграції на формування у населення монопрофільних міст Донбасу у 20–30-ті рр. XX ст. локальних варіантів пам'яттєвих феноменів. Доводиться, що характер демографічних процесів у регіоні тієї доби та їх взаємодія з іншими чинниками найбільше позначилися на специфіці геодемографічних та просторово-організаційних кодів пам'яті населення цих міст.

Ключові слова: *монопрофільні міста, Донбас, коди пам'яті, регіональна пам'ять, трудова міграція*

The article considers the influence of the labour migration factor on the formation of local variants of memorable phenomena for the monoprofile cities' population of Donbas in the 1920s–1930s. It is proved that the character of